

Regeringens proposition

1977/78:168

om ändring i lagen (1973:137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m.;

beslutad den 16 mars 1978.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

SVEN ROMANUS

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att alla frågor om återbetalning av bistånd som har lämnats enligt lagen (1973:137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. skall prövas av utrikesdepartementet och att departementets beslut i dessa frågor skall bli direkt verkställbara. Vidare föreslås att småbelopp, som har utgått som bistånd i rättsligt förfarande i utlandet, skall stanna på statsverket.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1973: 137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m.**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1973: 137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m.

dels att nuvarande 10 § skall betecknas 11 §,

dels att 1, 3 och 7 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny bestämmelse, 10 §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Svensk medborgare, som råkat i nöd eller annan svårighet i utlandet, kan erhålla tillfälligt ekonomiskt bistånd av beskickning eller konsulat enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Svensk medborgare, som är bosatt i utlandet och som på grund av ålder, sjukdom eller annan omständighet är ur stånd att försörja sig, kan erhålla varaktigt ekonomiskt bistånd av *utrikesdepartementets understödsnämnd* enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Svensk medborgare, som är bosatt i utlandet och som på grund av ålder, sjukdom eller annan omständighet är ur stånd att försörja sig, kan erhålla varaktigt ekonomiskt bistånd av *utrikesdepartementet* enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

3 §

Fråga om jämkning eller eftergift enligt 2 § prövas av utrikesdepartementets understödsnämnd på ansökan av den återbetalningsskyldige. När särskilda skäl föreligger, får nämnden även utan ansökan besluta om jämkning eller eftergift.

Återbetalas ej belopp som har utgått enligt 1 §, prövar utrikesdepartementet frågan om återbetalningsskyldighet.

7 §

Chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning beslutar om återbetalningsskyldighet enligt 5 eller 6 §.

Utrikesdepartementet prövar fråga om återbetalningsskyldighet enligt 5 eller 6 §.

¹ Senaste lydelse 1975: 1303.

Nuvarande lydelse

Lagakraftägande beslut om återbetalningsskyldighet får verkställas i den ordning som gäller för lagakraftägande dom.

Förelaggen lydelse

Bestämmelsen i 31 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken om att kostnad i vissa fall skall stanna på statsverket gäller även belopp som avses i 5 eller 6 §.

10 §

Lagakraftägande beslut om återbetalningsskyldighet får verkställas i den ordning som gäller för lagakraftägande dom.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978. Äldre bestämmelser gäller alltså i fråga om beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1978-03-16

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ullsten, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson och Wirtén

Föredragande: statsrådet Romanus

Proposition om ändring i lagen (1973:137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m.

---

1 Inledning

Svensk medborgare som har fått ekonomiskt bistånd av svensk utlandsmyndighet under vistelse utomlands är i allmänhet skyldig att återbetala vad han har erhållit. De nuvarande reglerna härom infördes den 1 juli 1973. Under den tid som reglerna har tillämpats har det visat sig att det finns behov att ändra dem på några punkter.

Uppgiften att besluta om skyldighet att återbetala ekonomiskt bistånd är enligt nuvarande bestämmelser fördelad mellan chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning och utrikesdepartementets understödsnämnd. Den förre beslutar om biståndstagare skall förpliktas att återbetala ekonomiskt bistånd i brottmål (rättsligt bistånd), medan nämnden prövar om den principiella skyldighet som enligt lag åligger biståndstagare att återbetala s.k. allmänt ekonomiskt bistånd (socialt bistånd) skall jämkas eller efterges. Det har visat sig att denna ordning inte är tillfredsställande, framför allt i de fall då biståndstagaren samtidigt erhållit båda formerna av bistånd. En mera ändamålsenlig ordning synes därför vara att prövningen av återbetalningsskyldigheten sker hos ett enda organ och att detta organ blir utrikesdepartementet. Även understödsnämndens övriga uppgifter bör i samband därmed tillföras utrikesdepartementet.

Även i ett annat hänseende finns f.n. en skillnad mellan de två typerna av bistånd. Medan beslut om skyldighet att återbetala rättsligt bistånd är omedelbart verkställbart, gäller inte detsamma om beslut som avser socialt

bistånd. För att så långt som möjligt likställa de båda typerna av bistånd synes det önskvärt att även göra beslut om återbetalning av socialt bistånd direkt verkställbart.

Slutligen bör beträffande återbetalning av rättsligt bistånd en bestämmelse införas som gör bestämmelsen i 31 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken tillämplig. Enligt den sistnämnda bestämmelsen skall rättegångskostnad som tilltalad är skyldig att ersätta men som understiger visst av regeringen fastställt belopp stanna på statsverket. Regeringen har fastställt beloppet till 100 kr. enligt förordningen (1977:126) om lägsta belopp för återbetalning enligt 31 kap. 1 § rättegångsbalken.

2 Nuvarande ordning m.m.

2.1 Biståndets art och omfattning

Svensk medborgare i utlandet kan få allmänt ekonomiskt bistånd eller ekonomiskt bistånd i brottmål enligt lagen (1973:137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. (ändrad 1975:1303).

Allmänt ekonomiskt bistånd (socialt bistånd) är dels tillfälligt bistånd som svensk utlandsmyndighet lämnar svensk medborgare som råkat i nöd eller annan svårighet i utlandet, dels varaktigt bistånd (periodiskt understöd) som utrikesdepartementets understödsnämnd lämnar svensk medborgare som är bosatt i utlandet och inte kan försörja sig. Tillfälligt socialt bistånd utgår i form av lån för huvudsakligen mat-, hemrese- och sjukvårdskostnader.

Ekonomiskt bistånd i brottmål (rättsligt bistånd) lämnas av svensk utlandsmyndighet till svensk medborgare som vid vistelse utomlands berövats friheten genom beslut av utländsk myndighet. Biståndet utgår i form av förskottering av kostnader för försvarare, rättegångskostnader m.m.

Under budgetåret 1976/77 erhöll 4.668 personer tillfälligt socialt samt rättsligt bistånd med sammanlagt nära 6 milj. kr. Av beloppet utgjorde ca 70.000 kr. rättsligt bistånd.

Rättsligt bistånd har under de senaste fyra åren lämnats i medeltal ca 40 personer varje år. Med få undantag har dessa samtidigt också fått tillfälligt socialt bistånd.

Under budgetåret 1976/77 utgick periodiskt understöd till något mer än 200 personer till ett sammanlagt belopp av ca 1,4 milj. kr.

2.2 Återbetalning av bistånd

Den som erhållit socialt bistånd är enligt 2 § lagen om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. principiellt återbetalningsskyldig för det belopp som han har mottagit. Återbetalningsskyldigheten kan jämkas eller efterges, om särskilda skäl föreligger med hänsyn till biståndstagarens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt. Enligt 3 § samma lag prövar utrikesdepartementets understödsnämnd fråga om jämkning eller eftergift av fordran antingen på ansökan av biståndstagaren eller självmant, om det finns särskilda skäl.

Ärenden om indrivning av statsverkets fordringar på grund av socialt bistånd handläggs inom utrikesdepartementet (rättsavdelningens konsulära enhet). Betalar inte biståndstagare vad han mottagit som tillfälligt socialt bistånd och har han inte ansökt om jämkning eller eftergift, undersöks hans ekonomiska och sociala förhållanden. Saknar han medel eller finns det andra skäl för jämkning eller eftergift av biståndsbeloppet, lämnas ärendet till understödsnämnden för prövning. I annat fall görs i allmänhet ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande hos allmän underrätt.

Fordringar avseende bistånd som utgivits som periodiskt understöd bevakas vid biståndstagares frånfälle av den svenska utlandsmyndigheten i det land där denne var bosatt. Med få undantag saknas medel i dödsboet. I enstaka fall sker återbetalning i samband med att biståndstagarens ekonomiska situation förbättrats.

Vad gäller rättsligt bistånd beslutar chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning om återbetalningsskyldigheten enligt 7 § lagen om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. Enligt samma paragraf är lagakraftgående beslut om återbetalningsskyldighet direkt exigibelt. Prövning skall ske i varje enskilt fall. I 5 och 6 §§ i lagen finns bestämmelser till ledning för prövningen, vilka i stort an knyter till bestämmelserna i rättegångsbalken om återgäldande av kostnader i brottmål (31 kap. 1 § RB). Bl.a. får återbetalningsskyldigheten jämkas eller efterges, om det finns skäl härför med hänsyn till biståndstagarens brottslighet eller hans personliga eller ekonomiska förhållanden.

Även ärendena om återbetalning av rättsligt bistånd handläggs inom rättsavdelningens konsulära enhet. För prövningen av återbetalningsskyldigheten undersöks biståndstagarens ekonomiska och andra förhållanden. Beslut om återbetalningsskyldighet tillställs honom med anmaning att betala. Gör han inte det och anför han inte besvär över beslutet, överlämnas ärendet till kronofogdemyndighet för indrivning.

I de fall då en biståndstagare erhållit både tillfälligt socialt bistånd och rättsligt bistånd delas ärendet upp på beredningsplanet. Handläggningen av varje del sker var för sig enligt de skilda procedurerna för de båda biståndsformerna.

Statistiken visar att utgivet ekonomiskt bistånd (med undantag av periodiskt understöd) återbetalas till ca 90 %. Till största delen sker återbetalning via biståndstagarnas reseförsäkringar.

Under budgetåret 1976/77 eftergavs utgivet bistånd till ett sammanlagt belopp av nära 300.000 kr., varav ca 250 000 kr. hänförde sig till tillfälligt socialt bistånd (ungefär 4 % av det utgivna beloppet) och ca 50.000 kr. till rättsligt bistånd (ungefär 70 % av det utgivna beloppet). Merparten av det förra beloppet utgjordes av kostnader för sjukvård och hemtransport av svårt sjuka personer som saknat reseförsäkring samt av bistånd som utgivits till personer som senare avlidit och inte efterlämnat några medel.

2.3 Understödsnämndens uppgifter och sammansättning m.m.

Understödsnämnden inrättades den 1 juli 1950 genom beslut av regeringen, som av riksdagen bemyndigats att meddela bestämmelser om understöd åt sjömän vid arbetslöshet i utländsk hamn (prop. 1950:145, SU 1950:122, rskr 1950:204). Regeringen har också utfärdat en instruktion för nämnden, enligt vilken nämnden skall handlägga ärenden om understöd till sjömän vid arbetslöshet i utländsk hamn och andra ärenden om utrikesdepartementets hjälpverksamhet i utlandet som överlämnas till nämnden enligt särskilda förordnanden.

Nämndens understödsverksamhet reglerades i kungörelsen (1950:473) ang. understöd till sjömän vid arbetslöshet i utländsk hamn. Verksamheten var knuten till arbetsförmedlingen för sjömän i de s.k. centralhamnarna utomlands, vilka samtidigt inrättades. I samband med att arbetsförmedlingen upphört vid utgången av år 1977 har också nämndens understödsverksamhet upphört. Nämnda kungörelse har upphävts med verkan fr.o.m. den 1 januari 1978 (SFS 1977:528, ändrad 1977:1100).

Genom kungörelsen (1953:475) om eftergift i vissa fall av belopp, vilka lämnats såsom ekonomiskt bistånd av utlandsmyndighet (eftergiftskungörelsen), fick understödsnämnden till uppgift att på framställning av chefen för utrikesdepartementets arvs- och ersättningsbyrå (numera konsulära enhet) besluta att helt eller delvis efterge skuldbelopp som förskotterats av statsmedel som ekonomiskt bistånd. Eftergiftskungörelsen upphörde att gälla den 1 juli 1973 (SFS 1973:147) samtidigt som lagen om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. trädde i kraft. Som tidigare nämnts beslutar understödsnämnden enligt denna lag om jämkning eller eftergift av belopp som utgivits som allmänt ekonomiskt bistånd, medan chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning beslutar om biståndstagares skyldighet att återbetala ekonomiskt bistånd i brottmål.

Genom regeringens beslut den 3 juni 1966 uppdrogs slutligen åt under-

stödsnämnden att handlägga ärenden om periodiskt understöd till svenska medborgare bosatta i utlandet. Tidigare hade dessa ärenden avgjorts av regeringen i socialdepartementet. En bestämmelse om nämndens behörighet i detta avseende togs in i lagen om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m.

Understödsnämnden består enligt dess tidigare nämnda instruktion av fyra (ursprungligen tre) ledamöter, utsedda av chefen för utrikesdepartementet för högst tre år i sänder. Suppleanter för var och en av ledamöterna utses för samma tid. Chefen för utrikesdepartementet förordnar ordförande i nämnden. Vid förfall för ordföranden inträder dennes suppleant som ordförande. Nämnden är beslutförför då samtliga ledamöter eller, vid förfall för ledamot, dennes suppleant är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. Sekreterare i nämnden utses av chefen för utrikesdepartementet. Nämnden kan överlåta till ordföranden och sekreteraren eller någon av dem att på dess vägnar handlägga ärenden, vilka befinnes kunna avgöras i sådan ordning. Denna delegationsmöjlighet har utnyttjats i viss utsträckning. Enligt lagen om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. förs talan mot beslut av nämnden hos kammarrätten genom besvär.

I betänkandet (SOU 1949:51) av 1946 års sjömanskommitté, vilket låg till grund för bestämmelserna om understödsnämndens verksamhet avseende understöd till arbetslösa sjömän, förutsattes att chefen för den byrå inom utrikesdepartementet som hade hand om sociala ärenden skulle vara ordförande i nämnden. Vidare föreslogs att en representant för sjöfolkets erkända arbetslöshetskassa skulle ingå som ledamöter i nämnden. Kommitténs förslag följdes.

I samband med att nämnden år 1953 tillades uppgiften att besluta om jämkning eller eftergift av ekonomiskt bistånd enligt eftergiftskungörelsen utökades nämnden med en ledamot som utsågs av socialstyrelsen. Syftet var att tillföra nämnden expertis i socialvårdsfrågor, eftersom enligt riktlinjerna för tillämpningen av kungörelsen frågan om eftergift av biståndsbelopp skulle avgöras med ledning av den praxis som hade utbildats i socialhjälsärenden (prop. 1952:209, SU 1952:196, rskr 1952:416).

Därefter har ingen ändring skett i nämndens sammansättning.

Nämndens sekreterare är en handläggande tjänsteman i utrikesdepartementet (rättsavdelningens konsulära enhet).

Som framgår av vad som sagts avgör nämnden f.n. frågor om jämkning eller eftergift av belopp som förskotterats som tillfälligt socialt bistånd till svenska medborgare som vistas i utlandet samt frågor om beviljande av periodiskt understöd till svenska medborgare som är bosatta i utlandet. Ärendena bereds inom utrikesdepartementet (rättsavdelningens konsulära enhet) och avgörs vid nämndens sammanträden, som äger rum i utrikesdepartementet fyra gånger om året. Vid varje sammanträde behandlas 20–30 jämnings- och eftergiftsärenden och ett tiotal ärenden om perio-

diskt understöd. Vid det sammanträde som föregår nytt budgetår fattas beslut om förlängning för det nya budgetåret av tidigare utgående understöd.

3 Föredraganden

Svenska medborgare som vistas utomlands kan få bistånd av svensk utlandsmyndighet för att komma ur en tillfällig nödsituation (tillfällig socialt bistånd). Biståndet avser i allmänhet matpengar, hemresebiljett eller sjukvårdskostnader. Biståndstagaren är principiellt skyldig att återbetala det mottagna beloppet, men utrikesdepartementets understödsnämnd kan besluta om jämkning eller eftergift på ansökan av den återbetalningsskyldige eller självmant, om det finns särskilda skäl. Vid prövningen tas hänsyn till biståndstagarens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt.

Svensk medborgare som vistas utomlands och som har berövats friheten genom beslut av utländsk domstol eller annan myndighet kan få sådant bistånd som är nödvändigt för att ge honom ett fullgott rättsskydd (rättsligt bistånd). Biståndet utgår i form av ersättning till försvarare, betalning av rättegångskostnader m.m. Chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning beslutar om återbetalningsskyldigheten i varje enskilt fall. Principerna i rättegångsbalken om återbetalning av rättegångskostnader är vägledande vid prövningen. Sålunda skall den, som fått bistånd för att bestrida kostnader i rättegång eller förundersökning om brott, återbetala vad han har mottagit om han döms för brottet. Återbetalningsskyldigheten får dock jämkas eller efterges, om det finns skäl till det. Bl.a. skall biståndstagarens personliga och ekonomiska förhållanden beaktas.

Under de senaste fyra åren har rättsligt bistånd lämnats i medeltal ca 40 personer om året. Med få undantag har dessa personer samtidigt också erhållit tillfälligt socialt bistånd. Frågorna om återbetalning av de båda biståndsdelarna handläggs var för sig enligt de skilda procedurerna för socialt och rättsligt bistånd.

Hithörande frågor regleras i lagen (1973:137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m. Enligt en UD-promemoria som låg till grund för lagen kunde det i och för sig vara en fördel om prövningen av de båda biståndsformerna anförtroddes samma organ, bl.a. i de fall då en person fått båda slagen av bistånd. Emellertid pekades i promemorian på att de båda biståndsformerna är av olika art, så till vida som det i fråga om socialt bistånd skall bedömas om en existerande fordran skall efterges i ett enskilt fall, medan det beträffande rättsligt bistånd i varje enskilt fall skall avgöras om en betalningsförpliktelse skall åläggas den enskilde eller inte.

Med hänsyn härtill fanns det enligt promemorian starka skäl för att prövningen skulle ske enligt skilda procedurer och av skilda organ. Vad som sålunda anförts i promemorian godtogs i propositionen med förslag till lagstiftning i ämnet (prop. 1972:132 s. 159).

Det har emellertid i praktiken visat sig att denna ordning inte är tillfredsställande. Förfarandet ter sig av naturliga skäl förvirrande för biståndstagaren, som får kravbrev och andra meddelanden från olika organ och vid olika tidpunkter i vad som han uppfattar som ett enda ärende. Det finns vidare en risk för att olika bedömningar görs av biståndstagarens ekonomiska och andra förhållanden, som skall beaktas vid avgörandena i båda biståndsdelen.

Efter samråd med chefen för utrikesdepartementet har jag kommit fram till att bedömningen av frågorna om återbetalning av de båda formerna av bistånd bör göras av ett och samma organ. Det förhållandet att avgörandena kan anses vara av olika art utgör inte något hinder mot att så sker. Genom att avgörandena förläggs till ett och samma organ skapar man förutsättningar för en enhetlig bedömning av en biståndstagares ekonomiska förhållanden. Det kan också ske en samtidig bedömning av biståndstagarens återbetalningsskyldighet i fråga om båda slagen av bistånd. Jag anser inte att den omständigheten att det är ett relativt litet antal biståndsfall som det är fråga om gör det mindre angeläget att prövningen görs av ett enda organ.

Jag anser vidare att utrikesdepartementet bör bli beslutsmyndighet för båda biståndsformerna. Det innebär i fråga om rättsligt bistånd den skillnaden mot nuvarande ordning att myndigheten som sådan blir beslutsorgan i stället för en tjänsteman inom myndigheten. Jag vill nämna att motsvarande ändring nyligen gjorts i en författning om utfärdande av äkten-skapscertifikat med följdförfattningar (SFS 1977:799–801).

I fråga om socialt bistånd innebär den ordning jag förordar att understödsnämndens uppgift att besluta om jämkning eller eftergift övergår till utrikesdepartementet.

Om de nu framlagda förslagen genomförs, innebär det att understödsnämndens enda återstående uppgift skulle bli att bevilja periodiskt understöd. Frågan är emellertid om nämnden bör behållas för detta ändamål. Skäl talar enligt min mening för att även prövningen av frågor om periodiskt understöd bör föras över till utrikesdepartementet.

De ärenden som understödsnämnden avgör bereds inom utrikesdepartementets konsulära enhet. Enhetschefen är nämndens ordförande. Man är inom enheten genom mångårig erfarenhet väl förtrogen med hithörande frågor. Den expertis i socialvårdsfrågor som f. n. tillförs nämnden genom den ledamot som är utsedd av socialstyrelsen bör vid behov kunna erhållas genom de kontakter som enheten upprätthåller med socialvårdsmyndigheterna.

Sammanfattningsvis anser jag att utrikesdepartementet är väl skickat att

överta understödsnämndens samtliga beslutsfunktioner. Jag förordar alltså att nämnden skall upphöra med sin verksamhet och att även prövningen av frågor om periodiskt understöd förs över till utrikesdepartementet.

Frågan vem som inom departementet skall besluta i ärenden enligt den aktuella lagen bör bestämmas enligt delegeringsbestämmelserna i instruktionen för departementet. Det naturliga på nuvarande stadium är enligt min mening att chefen för departementets konsulära enhet anförtros denna uppgift när det gäller både socialt och rättsligt bistånd.

Belopp som har erhållits som socialt bistånd betalas ofta tillbaka frivilligt. Om så sker, synes ärendet inte påkalla någon särskild prövning. Sker inte frivillig återbetalning av socialt bistånd bör, liksom när fråga är om rättsligt bistånd, återbetalningsskyldigheten fastställas i särskilt beslut. Av förvaltningslagen (1971:290) följer att ett sådant beslut i allmänhet inte får meddelas utan att den som beslutet gäller har beretts tillfälle att yttra sig. När det gäller ärende om återbetalning av socialt bistånd synes lämpligt att den återbetalningsskyldige samtidigt med att han föreläggs att yttra sig uppmanas att betala frivilligt. Betalar han beloppet efter den uppmaningen eller framställer han inte någon invändning mot det, saknas som regel anledning att ta upp frågan om jämkning eller eftergift. I andra fall bör den frågan prövas självmant av departementet. Enligt min mening bör man alltså inte behålla nuvarande huvudregel att jämkning eller eftergift av återbetalningsskyldighet av socialt bistånd prövas endast efter ansökan.

När det gäller rättsligt bistånd är lagakraftäggande beslut om återbetalningsskyldighet direkt exigibelt. En motsvarande bestämmelse saknas i fråga om socialt bistånd. För att få en exekutionstitel för indrivning av fordringar av det senare slaget måste man använda sig av betalningsföreläggande eller lagsökning. Även i detta avseende anser jag att samma ordning bör gälla för båda typerna av bistånd. Det är otillfredsställande att i ett fall då en person fått både socialt och rättsligt bistånd de olika beloppen skall drivas in genom två olika förfaranden. Det vore vidare värdefullt att få en procedur för indrivning av fordringar avseende socialt bistånd som är mindre tids- och arbetskrävande än förfarandet via betalningsföreläggande och lagsökning. Jag förordar därför att även besluten om dessa fordringar görs direkt exigibla.

Enligt 31 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken skall rättegångskostnad som tilltalad är skyldig att ersätta men som understiger visst av regeringen fastställt belopp — f.n. 100 kr. — stanna på statsverket. Enligt den proposition som ligger till grund för bestämmelsen har den till syfte att förebygga att statsverket belastas med indrivnings- och andra kostnader som klart överstiger det belopp som skall indrivas (prop. 1969:156 s. 26–27).

Principerna för ersättning av rättegångskostnader enligt 31 kap. 1 § rättegångsbalken är vägledande för prövningen av återbetalningsskyldighet avseende rättsligt bistånd. Lagen om ekonomiskt bistånd till svenska

medborgare i utlandet m.m. saknar emellertid en bestämmelse som motsvarar 31 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken. Jag finner det rimligt att denna regel skall gälla även i fråga om belopp som har mottagits som rättsligt bistånd utomlands. Jag förordar därför att en bestämmelse om tillämpning av 31 kap. 1 § tredje stycket rättegångsbalken tas in i lagen.

De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 juli 1978.

Beslut som har meddelats av understödsnämnden eller chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning före ikraftträdandet bör givetvis även därefter kunna överklagas till kammarrätten så länge besvärstiden löper. Vidare bör beslut som har meddelats av chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning före ikraftträdandet vara direkt verkställbart även därefter. I en övergångsbestämmelse bör därför anges att äldre bestämmelser alltjämt gäller i fråga om beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att antaga inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1973:137) om ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m.m.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.